

Hesba Stretton en *Jessica's eerste gebed*

Klassiekers

Binnen de protestants-christelijke jeugdlektuur van de 19e en 20e eeuw is het aantal klassiekers beperkt gebleven. In Nederland denkt men dan allicht aan enkele werken van W.G. van de Hulst zoals *Peerke en z'n kameraden* of *Jaap Holm en z'n vrinden*. Misschien komt K. Norel ervoor in aanmerking met *Engelandvaarders* of Anne de Vries met *Jaap en Gerdientje*. Zou Piet Prins klassiek zijn of worden met zijn *Snuf de hond*? Binnen de vrijzinnig protestantse jeugdlektuur beschouwt men *Een jaar bij de familie De Bloeme* van Mien Labberton als een klassieker. Toch kunnen slechts weinig boeken echt in aanmerking komen voor dit predikaat.

Ook in de overige landen waar deze lectuur tot bloei kwam is het aantal klassiekers beperkt. Eén boekje kan men echter wel onbetwist een klassieker noemen: *Jessica's eerste gebed*, oorspronkelijk in het Engels geschreven in 1866 door Hesba Stretton en tot op de dag van vandaag ook in Nederland nog steeds verkrijgbaar. En hoewel dus niet van Nederlandse origine is dit boek wel een topper binnen de protestants-christelijke jeugdlektuur in Nederland geworden.

Hesba Stretton

Hesba Stretton, wier eigenlijke naam Sarah Smith was, werd geboren op 27 juli 1832 in Wellington, Shropshire in Engeland. Haar vader was beheerder van het postkantoor in Wellington. Daar verkocht hij tevens boeken en Hesba werkte ook enige tijd in het postkantoor van haar vader. In 1863 verhuisde zij naar Manchester, in 1867 naar Londen en vanaf 1892 woonde ze tot haar dood op 8 oktober 1911 in Ham Common Surrey. Zij bleef haar hele leven ongehuwd. Gedurende haar leven zette zij zich in voor de verpauperde jeugd en voor het opheffen van de grote verschillen tussen arm en rijk. Zij kon niet accoord gaan met sociale wantoestanden die toentertijd als gewoon beschouwd werden. Samen met enkele medestanders richtte zij daarom The London Society for Prevention of Cruelty to Children op. Nadat zij eerst enkele verhalen in Dickens-stijl gepubliceerd had, verscheen in 1864 haar eerste boek *Fern's Hollow*, dat jaren later ook in het Nederlands verscheen. Vanaf die tijd verschenen bijna jaarlijks één of meerdere titels. In 1866 publiceerde zij in het tijdschrift *Sunday at Home* het verhaal *Jessica's First Prayer*, dat in 1867 in boekvorm verscheen en een wereldwijd succes werd.

Het verhaal van *Jessica's eerste gebed*.

Het verhaal over de arme Jessica is een eenvoudig verhaal, dat nu nog goed leesbaar is. De door haar moeder volledig verwaarloosde Jessica ontmoet op een ochtend een man van middelbare leeftijd, Daniël, wiens eigenlijke beroep koster van een kerk is. Zonder dat de deftige gemeenteleden dat mogen weten runt Daniël 's ochtends vroeg een eenvoudige kraam, waar hij koffie en broodjes verkoopt. Hij doet dit zuiver voor het geld, want geld is belangrijk in het leven van Daniël. Toch weet hij dat hij eigenlijk niet goed handelt en als op een dag Jessica, in vodden gehuld en op blote voeten, uitgehongerd aan zijn kraam komt geeft hij haar, uit medelijden, koffie en een oud broodje en mag zij elke week een keer langs komen. Later ontdekt Jessica toevallig dat de koffieverkoper ook koster is en sluipt zij de kerk binnen. Eerst luistert zij in het verborgene naar wat daar gebeurt, Daniël probeert het armoedige kind zo veel mogelijk weg te houden, maar de dochttertjes van de dominee ontdekken haar. De dominee vangt haar liefdevol op en de arme Jessica krijgt een echte

plaats in de deftige kerk. De dominee vertelt haar van het evangelie en dat God ook haar vader is en dan spreekt Jessica oprecht haar eerste gebed uit: "O, God, ik wou u zo graag kennen. En wilt U, asjeblieft, meneer Daniël betalen voor al de warme koffie, die hij mij gegeven heeft?"

Elke week komt Jessica trouw in de kerk en ze getuigt met kinderlijke eenvoud van haar geloof in God. God waarvan ze tot voor kort het bestaan zelfs niet afwist. Als ze echter enige malen op zondag niet in de kerk is geweest worden de dominee en de koster ongerust en gaat Daniël Jessica opzoeken in de armoe waar zij leeft. Jessica blijkt erg ziek te zijn en is verlaten door haar moeder. Dan neemt Daniël een moedig besluit. Hij neemt Jessica mee naar zijn eigen huis, laat de dokter komen en verzorgt haar heel goed. Mede daardoor zal Jessica genezen en wordt Daniël een ander mens. Als Jessica beter is huurt Daniël een nieuw huisje voor zichzelf en zijn pleegkind. En Jessica helpt haar pleegvader bij zijn werk in het koffiestalletje, wat dan geen geheim meer is en dat nu dient om mede de kost te verdienen voor beiden. Ook helpt Jessica bij het werk van Daniël in de kerk.

"Jessica deed haar werk ijverig en goed. Maar het liefst verzorgde zij de preekstoel en de bank waar de kinderen van den dominee zaten. Zij had in Daniël een goede, vriendelijke vader gekregen. In Daniël's eenzaam leven was Jessica's liefde een zonnetje van warm geluk. En als de dominee, van de hoge preekstoel af het ernstig en gelukkig gezichtje van Jessica zag, die netjes gekleed elke Zondag trouw op haar plaatsje zat, moest hij nog vaak denken aan die keer, toen zij voor het eerst op bloote voeten was binnengeslopen en aan Jessica's eerste gebed."

'WHAT'S YOUR NAME?' HE ASKED AT LENGTH.
(See page 19.)

JESSICA'S FIRST PRAYER

By

HESBA STRETTON

Author of

'Alone in London,' 'No Place like Home,' 'Little Meg's Children,'
'Pilgrim Street,' etc.

With Twenty Illustrations by
GORDON BROWNE

LONDON

THE RELIGIOUS TRACT SOCIETY

4 BOUVRIE STREET and 69 ST PAUL'S CHURCHYARD, E.C.

JESSICA'S MOEDER

door
HESBA STRETTON

Schrijfster van JESSICA'S EERSTE GEBED

NIJMEGEN · G.F. CALLENBACH.

Aspecten van het werk van Hesba Stretton

Het verhaal over de arme Jessica is natuurlijk niet vrij van romantische sentimenten. Het is echter geschreven op een manier die kinderen wel ontroert, maar waarbij de toon echter niet vals sentimenteel is. Armoede en op geld belust zijn, zijn aspecten die in *Jessica's eerste gebed* duidelijk aanwezig zijn en ook zeer veel in het verdere werk van Hesba Stretton voorkomen. Zij schreef meer dan 50 boeken, die merendeels verschenen bij The Religious Tract Society in Londen. Het succes van *Jessica's eerste gebed*, dat in vele talen vertaald werd, is evenwel nooit meer overtroffen. Onder de titel *Het eerste gebed van Jessica* verscheen het in 1868 bij uitgeverij Reits in Groningen. Later nam Callenbach de uitgave over. In 1893 verscheen een vervolg *Jessica's Mother*, waarvan al snel een Nederlandse vertaling bij Callenbach uitkwam. In 1979 vertaalde Hein Kray dit boekje nog opnieuw voor uitgeverij De Vuurtoren in Urk. *Jessica's eerste gebed* werd in 1977 bij de 23e druk bewerkt door W.P. Balkenende. De daarvoor verschenen 22e druk dateerde uit 1936! De befaamde tekeningen van Isings bleven gelukkig gehandhaafd. In 1996 verscheen de 29e druk. Voor de zondagsschoolserie *Naar 't zonlicht toe* van uitgeverij Van Gorcum te Assen publiceerde W.A. Hoog in 1939 een eenvoudige versie van *Jessica's eerste gebed*. Verder verschenen er tientallen boekjes van Hesba Stretton in het Nederlands, die het allemaal wat langer of korter uithielden, maar op geen enkele wijze het enorme succes van *Jessica's eerste gebed* konden benaderen.

Met recht kan gezegd worden dat *Jessica's eerste gebed* één van de weinige klassiekers is binnen de zondagsschoolliteratuur. In die literatuur was Hesba Stretton een kind van haar tijd. De personages in haar boeken waren vaak zeer vroom of zeer slecht. Niet zelden bekeerden de laatsten zich aan het eind van haar boekjes, daartoe aangezet door personen met zendingsdrang. Maar Hesba wist wel uit de eerste hand hoe de toestand in de achterbuurten van Londen en de andere grote steden was, zij wist alles van inhalige landheren en hoe onjuist justitie tegenover de schrijnende gevallen van armoede kon optreden. Daar kwam zij tegen in het geweer, in haar boeken nam zij het op voor de stumper en richtte zich tegen de uitbuiters of de onverschilligen. Zowel evangelisatiedrift als sociale bewogenheid komen in haar werk naar voren. Zij probeerde met haar boeken, maar ook door werkelijke fysieke inzet, de toestand van de armeren te verbeteren. Daarbij stond zij in die tijd gelukkig niet alleen, er was tijdens haar leven een duidelijke beweging actief van journalisten, schrijvers en filantropen die de ogen van het publiek wilden openen voor de misstanden van de tijd. Er verscheen met goede bedoelingen heel wat prutswerklektuur op de markt waarin men doorsloeg en de figuren tot karikaturen werden. Ook Hesba Stretton heeft zich daar in haar vele werk en door haar gedrevenheid zeker aan bezondigd. Voor dit artikel is gepoogd een aantal van haar boeken "door te komen"; dat viel niet mee. Veel is hopeloos verouderd. Toch worden zowel in Engeland als in de U.S.A. nog steeds diverse boeken van haar herdrukt. Hesba Stretton kan gezien worden als een sociaal bewogen schrijfster, die zeer veel gelezen werd, wier werk over de gehele wereld vertaald werd en die één grote klassieker schreef: *Jessica's eerste gebed*.

R.v.S

Bronnen:

Who was who 1897-1915, A & C Black Limited, London 1935

Twentieth Century Children Writers, second edition. Macmillan, London 1983

Contemporary Authors, volume 112, Gale Research Company, Detroit 1985

Bibliografie van Hesba Stretton:

- 1864 Fern's Hollow
in het Nederlands: Kapitein Blakewell en zijne kinderen, uitg. Joh. de Liefde, Utrecht 1894
ook als: Hebt uwe vijanden lief, uitg. D.A.Daamen, Leiden 1894
- 1865 The Children of Cloverley
in het Nederlands: De kinderen van Cloverley, uitg. J.P.van Dijk, Zwolle 1873
- 1866 Enoch Roden's Training
- 1866 The Fishers of Derby Haven
- 1866 Mugby Junction (met Charles Dickens, Andrew Halliday en Andrew Collins)
- 1867 Pilgrim Street
in het Nederlands: De pelgrimstraat, uitg. J.P.van Dijk, Zwolle 1873
- 1867 Jessica's First Prayer
in het Nederlands: Het eerste gebed van Jessica, uitg. Reits, Groningen 1868
- 1868 Little Meg's Children
in het Nederlands: Grietjes kinderen, uitg. D.A.Daamen, Leiden 1893
ook als: Grietje en hare kinderen, uitg. Joh. de Liefde 189x
- 1869 Alone in London
in het Nederlands: Alleen in eene groote stad, uitg. Millborn, Nijmegen 189x
- 1871 Max Krömer
in het Nederlands: Max Krömer, uitg. D.A.Daamen, Leiden 1893
- 1872 Bede's Charity
in het Nederlands: Bede's liefdefonds, uitg. Het Evangelisch Verbond, A'dam 1873
- 1873 The King's Servants
in het Nederlands: De dienstknechten des konings, uitg. Callenbach, Nijkerk 1913
- 1873 Lost Gip
in het Nederlands: Verloren en gevonden, uitg. Koch & Knuttel, Gouda 1896
- 1874 Cassy
in het Nederlands: Cassy, de kleine pelgrim met den kleinen last, uitg. Milborn, Nijmegen, 189x
- 1875 No Work No Bread
- 1875 Two Christmas Stories
in het Nederlands: Twee Kerstvertellingen, uitg. Het Evangelisch Verbond, A'dam 1876
- 1875 Brought Home
- 1875 Friends till Death and Other Stories
- 1876 The Crew of the "Dolphin"
- 1876 A Night and a Day
in het Nederlands: Een dag en een nacht, uitg. Höveker, Amsterdam 1877
- 1876 Left Alone, and Michel Lorio's Cross
- 1876 Old Transome
- 1876 The Storm of Life
in het Nederlands: Des levens storm, uitg. Höveker, Amsterdam 1877
- 1876 The World of a Baby, and How Apple-Tree Court Was Won
- 1877 A Man of His Word
in het Nederlands: Een man van zijn woord, uitg. Van Peurseem, Utrecht 1877
- 1878 Through a Needle's Eye
- 1878 Mrs Burton's Best Bedroom and Other Stories
- 1879 A Thorny Path
in het Nederlands: Een doornig pad, uitg. Kirberger, Amsterdam 1880
- 1879 In Prison and Out
in het Nederlands: In de gevangenis en vrij, uitg. D.A.Daamen, Leiden 1894, ook verschenen bij T.J.Kousbroek, Leiden 189x
- 1881 Cobwebs and Cables
- 1881 No Place Like Home
in het Nederlands: Thuis best, uitg. Leeftlang, Utrecht 1881
- 1882 Under The Old Roof
in het Nederlands: Onder het oude dak, uitg. Callenbach, Nijkerk 19xx
- 1882 Two Secrets
- 1882 Lord's Purse-Bearers

1884 Carola
in het Nederlands: Carola, uitg. Höveker, Amsterdam 1884
1887 Her Only Son
1887 A Green Bay Tree
1888 Only a Dog
1888 A Miserable Christmas and a Happy New Year
1888 Sam Franklin's Savings Bank
in het Nederlands: Sam Franken's spaarbank, uitg. Callenbach, Nijkerk 1888
1888 The Christmas Child
in het Nederlands: Het Kerstkind, uitg. Blankenberg, Amsterdam 1889
1889 An Acrobat's Girlhood
1892 Half Brothers
1893 Jessica's Mother
in het Nederlands: Jessica's moeder, uitg. Callenbach, Nijkerk 189x
1894 The Highway of Sorrows at the Close of the Nineteenth Century
in het Nederlands: De groote lijdensweg op het einde der 19e eeuw, uitg. D.A. Daamen, Leiden, 189x
1894 Paul Rodents
1897 In the Hollow of His Hand
1898 The Soul of Honour
in het Nederlands: De ware eer, uitg. D.A. Daamen, Rotterdam 1900
jaar van uitgave onbekend:
The Sweet Story of Old
The Story of Jesus
Via Dolorosa, the Path of Pain
Boys' and Girls' Life of Jesus
Child's Life of Christ or the Wonderfull Life
The new Child's Life of Christ
onder eigen naam Sarah Smith: Michel Lorio's Cross
samen met Glossy Clere: Wonderfull Story of Christ and his Apostles, plus a Complete Life of each of the 12 Apostles
samen met Mrs. O.F. Walton: Waiting to be Loved

Verdere titels in het Nederlands, waarvan de Engelse titel niet is thuis te brengen:

1876 Wat de liefde vermag, uitg. J.P. van Dijk, Zwolle, later herdrukt onder de titel: De macht der liefde, uitg. Bredée, Rotterdam
187x De invloed van een klein kind, uitg. J.P. van Dijk, Zwolle
1887 Nelly's donkere dagen, uitg. Leendertz, Amsterdam
1889 Kapitein Zeefort en arme Piet, uitg. Fernhout, Amsterdam
1895 God zorgt voor de zijnen, uitg. Berends 's-Gravenhage
189x De hut aan het strand, uitg. Joh. de Liefde, Utrecht
189x Gods wegen zijn wonderbaar, uitg. Joh. de Liefde, Utrecht
189x Het testament van David Lloyd, uitg. W. Kirchner, Amsterdam.

Herdrukken na 1900 van het werk van Hesba Stretton werden merendeels uitgegeven door G.F. Callenbach te Nijkerk en J.M. Bredée te Rotterdam.

HESBA STRETTON
DIENSTKNECHTEN
DES KONINGS